

“Era dolç, però enèrgic”

Teresa Peyrí de Pi-Sunyer és la néta gran de Francesc Macià i la descendent en vida que més conegué el president. Amb ella repassem la cara familiar de Macià, així com l'impacte que va tenir la seva figura entre els catalans, en la vida i en la mort.

Francesc Macià i Eugènia Lamarca van tenir tres fills: Josefina, Joan i Maria. Josefina fou la primera que s'emancipà en casar-se amb el doctor Antoni Peyrí. D'aquell matrimoni en van néixer tres fills, un d'ells Teresa Peyrí l'any 1921. Fou la primera néta del president Macià, que més tard es casà amb Pere Pi-Sunyer, el qual fou conseller d'Ensenyament de la Generalitat (1977-1980). Normalment era Maria Macià qui acompanyava el seu pare, però de seguida que podia també s'hi apuntava Teresa. Els seus records, com els del seu germà Antoni, són d'un home ferm i de gran tendresa, que no deixava d'expressar-se clar encara que li valgués l'exili i que era capaç d'emocionar-se amb una pel·lícula de cinema que tractava la misèria infantil. Amb Teresa Peyrí repassem alguns d'aquests episodis.

—Quin és el primer record del seu avi, el president Francesc Macià?

—**La finca que tenien a Vallmanya, prop de Lleida. Li agradava molt caçar i hi passava moltes temporades. Jo era la néta gran i recordo com arribava amb molta caça, ple de perdius i conills. L'avi era una persona d'un caràcter encantador. Tenia el seu geni, un caràcter fort, però adorava la família.**

—Recorda alguna cosa dels fets de Prats de Molló, l'any 1926?

—**Jo era petita i el que se'ns és pel que m'ha explicat la família. Ell tenia una gran il·lusió per fer-ho, la seva dèria era Catalunya. I va ser un fracàs des del punt de vista bèl·lic, però en canvi va fer que es conegués arreu del món el cas de Catalunya. I la derrota fou una victòria.**

—Macià va ser un dels polítics més populars de Catalunya, recorda algun episodi d'aquest afecte popular?

—**Sí. Recordo que als vuit o nou anys vaig anar amb ell dues vegades a les Borges Blanques i era impressionant: la gent l'esperaven amb llàgrimes als ulls, les mares li donaven els nens perquè els fes un petó, li tiraven ramets de flors. Era l'Avi. Era molt estimat i s'hi entregava, tot i que no era un gran orador, i la gent sabia que no li agradava parlar. Però era igual.**

—Per què creu que generava aquesta empatia?

—**Perquè tot ell exhalava bonhomia i bondat, tot i tenir aquesta mirada tan penetrant. Sortia molt i li agradaven molt les criatures. Era una persona molt dolça però podia ser molt enèrgica. Tenia una màgia especial.**

—Després de la dictadura de Primo de Rivera pogué tornar a Barcelona, però després la policia se'l va tornar a endur a l'estranger i no va poder tornar fins al setembre del 1930. Com recorda el retorn?

—**El retorn no el recordo gaire, el que sí que recordo és una de les vegades que se'l van endur. En aquella època vivia a casa nostra al carrer de Provença de Barcelona, ja que no tenia la situació molt clara, i un dia que estàvem tots dinant tranquil·lament va venir la policia i va dir que se l'enduien a l'estranger. Vam baixar tots al carrer i recordo que l'avi se'n va anar tot plorós i la meva tia Maria es va posar a córrer darrere el cotxe i els va cridar: “Canalles!” Allò em va impressionar.**

—Vostè tenia quinze anys quan va morir el seu avi. Com recorda els darrers dies de la vida del president Macià?

—Molt tristos. Em van trucar de la Generalitat i em van dir que l'avi era mort i que sí el volia veure. Jo vaig dir que sí i hi vaig anar perquè era la gran, ell era el meu padrí. Vaig veure un gran desconsol de tothom, des del servei als mossos, els amics i familiars. I després l'enterrament va ser patètic, amb la gent intentant agafar una fulleta i de posar-n'hi una quan passava el fèretre. Molta gent plorava. Va ser un gran Nadal de dol per als catalans.

—Quines van ser les seves últimes paraules?

—“Pobra Catalunya.”

—Per què creu que ho va dir?

—No vam tardar gaire a tenir la gran patacada i potser ho preveia.

—Un cop mort el van embalsamar i li van treure el cor per fer-ne una reliquia...

—Aquesta història no ens ha agradat mai gaire a la família. Ni jo hi he tingut mai gaire accés. M'estimo més no tocar-ho perquè a la família ens va impressionar molt, i potser no es portà com haguéssim volgut. El que haguéssim volgut és que no s'hagués tocat.

—L'exregidor de Barcelona Felip Solé Sabarís diu que Tarradellas una vegada va cobrar a Maria Macià per les despeses de tenir el cor, i que precisament el cor no el tenia Tarradellas...

—Això és una gran mentida. Ho dic del tot convençuda. Amb la família Tarradellas hi va haver molt bona relació, sempre.

—Quin és el millor moment de la seva vida pel fet de ser néta de Macià?

—Una cosa que esperava jo com una gran il·lusió era acompanyar l'avi en les grans caminades que feia després de dinar a Gardeny. Jo anava amb l'aro i jugava al voltant d'ells. Després, de president, de vegades em venia a buscar amb cotxe a Barcelona i anàvem a caminar a Montjuïc. Jugava amb mi com qualsevol avi, però després ja el veies que no hi era, no deia res, però la seva cara ja demostrava que estava pensant en altres coses.

—Creu que els catalans recordem com cal el seu avi?

—Entre la gent gran, el record persisteix encara, però entre la joventut

Dues imatges de l'avi i la néta. L'any 1931, des del Tibidabo, i, a sota, Teresa Peyrí en l'actualitat, a casa seva, on té el bust de l'avi que va fer Clarà.

ARQUIU MONTSERRAT TARRADELLAS I MACIÀ / JORDI PUY

avui dia, el record és molt petit. Hi ha molta gent al carrer que no en té ni idea, de qui va ser Francesc Macià. De tota manera hi ha una persona de qui voldria parlar-ne i que sempre, en tants discursos, ha posat pels núvols el meu avi, i és l'expresident Pujol. Sempre ens hem sentit molt respectats i molt reconeguts per Pujol.

—Hi va haver força discussions i propostes abans de decidir-se a fer un monument a la plaça Catalunya...

—Sí, fins i tot en Tarradellas volia fer-lo al Montseny perquè es veia Montserrat i estava molt bé. Però nosaltres creïem que potser el poble no el veuria gaire, al Montseny.

O. C.